

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Ваня Куздова Банабакова

в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни
науки“,

професионално направление 3.7. „Администрация и управление“,
научна специалност „Организация и управление извън сферата на
материалното производство (сигурност и отбрана)“,

Национален военен университет „Васил Левски“,

гр. Велико Търново

на дисертационен труд с автор

Кристи Христова Маринова

**НА ТЕМА: Управление на балансовите позиции и превенция при
банкова несъстоятелност: регулаторни предизвикателства и емпирични
свидетелства**

представен за придобиване на образователно-научна степен „Доктор“

(по икономика) по докторска програма

„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Основание за написване на становището: Заповед на Ректора на СА „Д. А. Ценов“,
Свищов № 562/20.07.2020 г. за назначаване на научно жури и Протокол № 1 от
31.07.2020 г. от първото заседание на научното жури

2020 г.

I. Общо представяне на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд изследва актуална за съвременните реалности научна проблематика, свързана евентуални кризи в банковите институции и на тази основа с необходимостта от изследвания на спецификите при управлението на балансовите позиции и превенция при банкова несъстоятелност.

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 191 страници, от тях 158 страници основен текст и включва списък на използваните съкращения, въведение, три глави, заключение, 4 приложения и списък с използвана литература. В дисертационния труд са представени 10 таблици и 46 фигури.

Изпозвани са 208 литературни източника.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Актуалността и значимостта на темата на дисертационния труд и самата разработка се определят от следните предпоставки: банковата система е изключително важен елемент на националната и световната икономика; водеща роля при нея има централната банка, която има съответните регулаторни правомощия, които се определят от законодателя, който йерархира, субординира и нотифицира звената в банковата система по необходимия начин; явления от последните години, обаче показват, че банковата система в своето фундаментално ниво – кредитните институции, може да се окаже обект на неблагоприятно действащи фактори с макроикономически характер с умишлен, вътрешно-управленски характер; в резултат на тези негативни явления, банковата система може да се окаже поставена под заплахата за нейната стабилност като звената, поели непремерени рискове отчетат обем от „негативни активи“, който да се отрази върху цялата система, поради взаимната свързаност, чрез кредити и депозити на търговските банки; такива негативни явления изискват прилагане на комплекс от мерки, заложи в Закона за банковата несъстоятелност, които водят до временно или постоянно делицензиране на проблемната кредитна институция, включително и до създаване на нов мениджмънт, чрез квестори и синдици с цел оздравяване, чрез мерки и програма за подкрепа или прекратяване съществуването на съответната кредитна институция; търговските банки са важни не само в национален, но и в международен план за своите клиенти и на тази основа е важно изграждането и запазването на доверието им в банковата система и гарантиране на поне частична сигурност на техните интереси.

Във въведението на дисертационния труд е обоснована актуалността на темата и са дефинирани точно и ясно обектът, предметът, целта и научноизследователските задачи.

Дисертационният труд е разработен на основата на **изследователската теза**, че управлението на балансовите позиции и превенцията при банкова несъстоятелност е нова и предизвикателна област от компетенции пред съвременния банков и финансов мениджмънт, в която по пътя на анализ,

стрес тестове, ресурсна осигуреност на Фонда за гарантиране на влоговете в банките, ефективни правозащитни механизми и рационални действия на надзорните органи могат да се ограничат системните щети от несъстоятелността и аргументират подобрения в регулаторно-нормативната рамка, водещи да опазване на обществения интерес.

За доказване или отхвърляне на научноизследователската теза са формулирани четири хипотези.

При разработване на дисертационния труд и за постигане на целта, решаване на научноизследователските задачи и доказване на изследователската теза са използвани научно-изследователски подходи и методи като: структурен подход, процесен подход, системен подход, методите на индукцията и дедукцията, сравнителен анализ, проучване на вторична статистическа информация, статистически анализ, в т.ч. корелационен и регресионен анализ и други. Анализите се основават на богат емпиричен материал. Теоретична и методологическа основа на дисертационното изследване са трудовете на видни учени в областта на финансовия и банковия мениджмънт.

При разработване на дисертационния труд са използвани публични източници на информация от статистиката на БНБ, търговския регистър и други за период от 2009 до 2019 г.

В първа глава, на основата на критичен и сравнителен анализ, са изследвани теоретичните постановки, свързани с банковите балансови позиции и банковата несъстоятелност. Изведени са основните подходи за банковите балансови позиции. Изследвани са регулаторните механизми за реакция при банкова несъстоятелност и са разгледани операциите в актива и пасива на банковия ликвидационен баланс.

В края на първа глава са формулирани три задълбочени извода.

Втора глава изследва международните практики и методически стандарти за политика по превенция срещу евентуална банкова несъстоятелност. Направен е сравнителен и критичен анализ на международния опит за управление на кризи в кредитната система при банкова несъстоятелност. На основата на емпирично изследване и анализ на нормативната уредба са изведени изводи за възможностите за превенция срещу банкова несъстоятелност. Авторът е направил извода, че рисковете в банковото дело, не могат да се хеджират напълно, но те могат успешно да се редуцират или споделят, респективно прехвърлят на приемлива цена, което става чрез прилагане на политика на диверсификация при кредитирането. Представени са бенчмарк стандарти за осигуряване на качество на управлението на балансовите позиции на банката. Авторът е обобщил, че предизвикателствата пред банковия сектор в България и по-специално при кредитирането на корпоративни клиенти, в контекста на новите световни и европейски банкови регламенти и стандарти са много и предстои решаването на редица сложни и комплексни задачи като за целта трябва да се създаде необходимото взаимодействие и утвърждаване на вече успешно изградените

традиции за сътрудничество между Европейската банка, Централната банка и търговските банки, като основа за преодоляване на предизвикателствата.

В края на втора глава са формулирани три задълбочени извода.

Трета глава е с научноприложен характер. Изведени са методическите, регулаторни и приложни възможности при управление на банковата несъстоятелност. Направен е емпиричен анализ на банковата несъстоятелност на КТБ. Изследвани са регулаторните норми за осребряване на имуществото на банката. Предложени са стрес-тестовите като надзорен инструмент за действие и противодействие при банкова несъстоятелност. Направен е финансов анализ на балансовите позиции на КТБ и банковата система в страната за периода 2009 - 2019 г. като на тази основа са очертани проблемите и е изведена методология за ранно предупреждение при банкова несъстоятелност. На основата на финансовия анализ е направена оценка на тенденциите и перспективите в тази насока.

В края на трета глава са формулирани четири задълбочени извода.

В заключението на дисертационния труд, авторът е направил обобщение на получените научни и научноприложни резултати от дисертационното изследване.

Съдържанието на дисертационния труд напълно отговаря на неговата тема. Получените резултати показват, че поставените цел и научно-изследователски задачи са цялостно постигнати. Чрез първа глава е решена първа научноизследователска задача, втора глава решава втора задача, а трета глава решава трета и четвърта задачи. Изследователската теза е доказана на основата на задълбочени емпирични анализи, основани на сериозен статистически инструментариум и респективно апробация на четирите хипотези.

Изложението на дисертационния труд е последователно и логично. Авторът владее много добре терминологията по разглежданата проблематика. Използвал подходящи инструменти за проучване и анализ и значителна база от емпирични данни. Направени са задълбочени проучвания и интерпретиране на резултатите и са дадени иновативни научноприложни предложения за възможностите за превенция на банковата несъстоятелност.

Обемът на дисертационния труд е оптимален, от гледна точка на цялостност и завършеност на научното изследване и от гледна точка на изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор”.

Считам, че представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискването на чл. 27, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

Разработеният дисертационен труд е лично дело на автора, тъй като изследванията в сферата на разглежданата проблематика не са обект на масови научни разработки. Не са налице съмнения за плагиатство.

Авторефератът е разработен в обем от 48 страници. Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд на тема Управление на балансовите позиции и превенция при банкова несъстоятелност: регулаторни предизвикателства и емпирични свидетелства,

и включва задължителните научни и научно-приложни приноси и списък с научните публикации по темата.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд е с ясно изразени **научни и научно-приложни приноси**. Приемам формулираните от автора на дисертационния труд научни и научно-приложни приноси.

Като най-значими се открояват следните **научни приноси**:

- Формулирано е авторово определение на понятието банков синдик, на основата на сравнителен и критичен анализ на научните постановки в тази насока, като е акцентирано върху неговата особена и качествено нова форма на изява на институционализиран мениджър на банкова институция (в процедура на банкова несъстоятелност), чиито ефективни действия, навременни решения и превантивни инициативи с правозащитен и регулаторен характер пряко водят до саниране патриномиума на банката в несъстоятелност, чието имуществено осребряване формира ресурс за възстановяване на средствата във Фонда за гарантиране на влоговете в банките.
- Изведени са седем взаимосвързани и допълващи се подходи за изграждане, анализ и управление на балансовите позиции на търговската банка като регулаторен, счетоводен, пазарен, фискален, борсов, управленски и ликвидационен подходи, като последния е с важно приложение в процедурите по банкова несъстоятелност.
- Разработен е вербално-графичен модел за работата на банковия синдик при банкова несъстоятелност, който включва девет етапа като финалния етап е изготвянето на окончателната сметка за разпределение и приключване на производството по несъстоятелност.

Като най-значими се открояват следните **научно-приложни приноси**:

- Доказана е ролята на ключовия показател за ранно предупреждение при банкова несъстоятелност – тренд на лихвения коефициент, на основата на емпирично изследване и апробация, който има за цел да установи разрива в отношението на приходите от лихви спрямо разходите за лихви за кредитната институция, съпоставено със средните такива за банковата система или приета за бенчмарк търговска банка.
- Изведени са ключови финансови показатели и тенденции, явяващи се идентификатори за ранно предупреждение за банкови кризи и индикатори за бенчмарк развитие и управление на кредитна институция с „грижа на добър стопанин“, на основата на анализ на системата на търговските банки КТБ АД (до 2014) и Райфайзенбанк ЕАД по данни за периода 2009 – 2019 г.
- Дадени са предложения за усъвършенстване на инструментариума за ранно предупреждение при банкови кризи на основата на предложената методика за прилагане на стрес-тестове на кредитни

институции - по критериите вид на стрес теста, фокус и подход за провеждане.

Така формулираните приноси приемам като значими за науката и практиката.

Научните и научно-приложните приноси в трудовете на кандидата могат да се отнесат към следните групи: доразвиване и дообогатяване на актуален научен проблем, свързан с необходимостта от усъвършенстване на управлението на балансовите позиции и превенцията при банкова несъстоятелност; доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории и методически подходи; създаване на нови методи; приноси за внедряване – методики, алгоритми и модели.

По темата на дисертационния труд авторът е представил общо 4 самостоятелни научни публикации, от които 2 научни статии и 2 научни доклада. Две от научните публикации – 1 статия и 1 доклад са на английски език и са публикувани в научни издания в чужбина.

Кристи Христова Маринова е участвала в следните научни форуми – трета международна научна и практическа интернет конференция „Актуални теми на финансовия пазар, функциониращ в условията на кризи в глобалната икономика“, Одеса, Украйна, 2018 г. и международна научна конференция „Интеграционни процеси в глобалната икономика“, СА „Д. А. Ценов“, Свищов, 2018 г.

На тази основа Кристи Христова Маринова отговаря на националните минимални изисквания за придобиване на ОНС Доктор по професионално направление 3.8. Икономика с постигнатите 40 точки от научни публикации при минимални изискуеми 30 точки.

Дисертационният труд на тема Управление на балансовите позиции и превенция при банкова несъстоятелност: регулаторни предизвикателства и емпирични свидетелства, представлява напълно завършен научен труд и съдържа задълбочени изследвания на поставените проблеми.

IV. Въпроси по дисертационния труд.

Дисертационният труд отговаря напълно на изискванията за такъв вид научен труд.

Като бележка мога да посоча липсата на общи изводи в края на дисертационния труд. Посочената бележка не намалява актуалността и научната и научноприложна значимост на дисертационния труд.

Въпрос:

1. Каква е вероятността предлаганата методика за прилагане на стрес-тестове на банковите институции с цел ранно предупреждение при банкови кризи да намери широко приложение и да стане задължителна?

Като препоръка и пожелание за бъдещата научно-изследователска работа на автора е продължаване на изследванията по настоящата актуална проблематика и увеличи публикационната си активност в научни издания в чужбина. Изследванията и предложенията, които прави са с висока

научноприложна стойност и значимост и ще представляват интерес за научните среди в международен аспект.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд и авторефератът към него на Кристи Христова Маринова отговарят напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Р България, Правилника за неговото прилагане, Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“, Свищов, 2018 г., и на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС Доктор по професионално направление 3.8. Икономика.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на Кристи Христова Маринова на тема Управление на балансовите позиции и превенция при банкова несъстоятелност: регулаторни предизвикателства и емпирични свидетелства, и предлагам на уважаемите членове на научното жури, на Кристи Христова Маринова да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор“ (по икономика) в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика и научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси).

Изготвил становището:

(проф. д.н. Ваня Банабакова)

06. 08. 2020 г.

Гр. Велико Търново